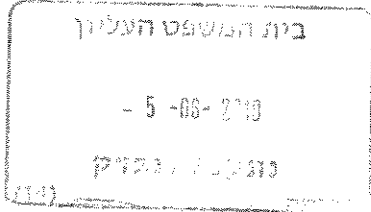

בג"ץ 1892/14

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**

1. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 2. המרכז האקדמי למשפט ועסקים ברמת גן
 3. רופאים לזכויות אדם
- על ידי ב"כ עוה"ד אן סוציו ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טלפון: 03-5608185; פקס': 03-5608165

וכן על ידי עו"ד סיגל שהב
מהקליניקות לזכויות אדם במרכז האקדמי למשפט ועסקים
ת"ד 852, בני ברק 51108
טלפון: 03-6439911; פקס': 03-6439966

העותרים

נגד

1. השר לביטחון פנים
 2. נציב בתי הסוהר
 3. שרת המשפטים
- על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 02-6466687; פקס': 02-6467011

המשיבים

הודעת עדכון מטעם המדינה

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד שניתנה בתום הדיון שהתקיים ביום 15.5.18, ולארכה שניתנה, מתכבדים המשיבים (להלן, לשם הנוחות – "המדינה") להגיש הודעת עדכון זו.
2. כזכור, ביום 29.3.18 הגישה המדינה הודעת עדכון מפורטת ובמסגרתה עמדה על מכלול הפעולות שבכוונתה לנקוט על מנת לעמוד ב"פעיימה הראשונה" עליה עמד בית המשפט הנכבד במסגרת פסק דינו. הודעה זו, על רכיביה השונים, עמדה ביסוד הדיון שהתקיים ביום 15.5.18, תוך שהמדינה עדכנה באשר להתקדמות מימוש רכיבים אלו.
3. בתום הדיון האמור, הורה בית המשפט הנכבד למדינה למסור "הודעת עדכון והשלמת טיעון לגבי הנושאים שעלו בדיון והערות בית המשפט ביחס אליהם (למעט לגבי האמור בפסקה 3 שלעיל) תוך שבועיים ימים מהיום". זאת, לצד עניינים אחרים שאינם כעת מעניינה של ההודעה דן.
4. תיאור הדברים יעשה באופן הבא: תחילה, נעמוד על אפשרות השימוש במתקן סהרונים לצורך מימוש פסק הדין. לאחר מכן, נעמוד על התייחסות המדינה לפעולות הנוגעות לשיפור התנאים בבתי הכלא; לבסוף, נעמוד על אפשרות הרחבת השימוש באגפי אוהלים. נעשה כן, דבר דבור על אופניו.

מתקן סהרונים

5. ראשית, נבקש להציג בפני בית המשפט הנכבד את תכניתה העדכנית של המדינה ביחס למתקן סהרונים, וזאת בעקבות עבודת מטה שנערכה בשירות בתי הסוהר, בשים לב להערות בית המשפט הנכבד.
6. כידוע, מתקן סהרונים נבנה ונועד בשגרה לשמש כמתקן משמורת עבור נתינים זרים השוהים באופן בלתי חוקי במדינת ישראל. ככזה, הוא מוגבל ביכולתו להיות מוסב לבית סוהר לאוכלוסיות אסירים שונות, ועל כן עמדה המדינה בהודעתה המעדכנת מיום 29.3.18. בצד זאת, ואחר חשיבה נוספת, נמצא כי ניתן להסב את מתקן "סהרונים" לבית סוהר עבור קליטה של אסירים הדומים במאפייניהם הרלוונטיים למאפיינים של אוכלוסיית הנתינים הזרים, ובכלל זה ברמת מסוכנותם.
- לפיכך, הוחלט על הסבת מתקן סהרונים למתקן כליאה עבור אוכלוסיית האסירים הפליליים הפלסטיניים, שהם תושבי אזור יהודה ושומרון, ואשר הורשעו בעבירה של שהייה בלתי חוקית, או בעבירות של שהייה בלתי חוקית לצד עבירה נוספת. כל זאת, ובלבד שתקופת מאסרם אינה עולה על 12 חודשים.
7. בנוסף על האמור, נעדכן כי הוחלט להותיר במתקן סהרונים, בשלב זה, אגף ייעודי לאחזקת מסתננים ונתינים תושבי מדינות חוץ, בהתאם להוראות החוק למניעת הסתננות, התשי"ד-1954 וחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952. יוער, כי האגף האמור מאוכלס כיום בחלקו.
8. אשר ללוחות הזמנים למימוש מענה זה, נעדכן כי במהלך החודשים הקרובים עתיד שירות בתי הסוהר לערוך את ההתאמות הנדרשות במתקן סהרונים לצורך קליטת אוכלוסיית האסירים הפליליים שהורשעו בעבירות שהייה בלתי חוקית. בתוך כך, נדרשת בניית מכלול מבקרים, התקנת מערכות טלפוניה והתאמת מרכיבי הביטחון השונים.
- על-פי הערכת שירות בתי הסוהר, שנעשתה כאמור בעקבות עבודת מטה מואצת, ניתן יהיה להיערך להעברת כ-450 אסירים הנמנים על אוכלוסייה מוגדרת זו, בשתי פעימות שונות: תחילה, במהלך חודש ספטמבר 2018 (כ-230 אסירים); ובהמשך, במהלך חודש פברואר 2019 (כ-220 אסירים נוספים). באופן האמור, יתווספו עוד כ-370 מקומות עבור מימוש ה"פעילה הראשונה". יוער, כי אגף בהיקף של 80 מקומות יוחזק בבית סוהר דמון לטובת קליטת שוהים בלתי חוקיים במרחב צפון טרם העברתם למתקן סהרונים.
9. כאן המקום לציין, כי אוכלוסיית האסירים הפליליים שהורשעו בעבירות שהייה בלתי חוקית (לעיתים אף לצד עבירה נוספת) מוחזקת היום, ברובה, בבית סוהר דמון. עוד יצוין, כי ביחס לאוכלוסיית אסירים זו, שהם פלסטינים תושבי אזור יהודה ושומרון, אין על פי דין תובה משפטית להעניק שירותי טיפול, שיקום וחינוך.

כפי שעמדה המדינה בהודעתה מיום 29.3.18, מתקן סהרונים במצבו הנוכחי איננו מתאים בהיבטי הביטחון והאבטחה לקליטת אסירים ביטחונים ואיננו מתאים לקליטת אסירים פליליים תושבי ישראל, בגין היעדר תשתיות מתאימות בתחום השיקום, הטיפול, התעסוקה והחינוך.

10. כאמור לעיל, ולשם השלמת התמונה, יוער כי בבית סוהר דמון ייוותר אגף מעבר לטובת קליטה ומיון אסירים פליליים שהורשעו בעבירות שהייה בלתי חוקית ועבירות נלוות לצד עבירות אלו, במרחב הצפון, כך שלא תיפגע יכולת האכיפה של גופי הביטחון.

שיפור התנאים בבתי הסוהר

11. כזכור, בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.18, התבקשה המדינה לנקוט בפעולות שונות לשיפור התנאים בבתי הסוהר (סעיף 2 להחלטה מיום 19.3.18). בהודעתה המעדכנת מיום 29.3.18 עמדה המדינה על מספר פעולות בהיבט זה של הדברים, אולם במהלך הדיון האחרון נאמר על ידי בית המשפט הנכבד כי יש לפעול למתן מענים נוספים.

12. כעת, תבקש המדינה לפרט אודות שורה נוספת של פעולות מתוכננות, אשר בכוונת שירות בתי הסוהר לנקוט בהן כבר במהלך שנה זו (או שכבר הוחל בנקיטתן, וכעת התהליך יואץ).

א. שירות בתי הסוהר החליט על מימוש מהיר של תכנית הצטיידות לרכש נוסף של מכשירי ומתקני ספורט וכושר, לשם התקנתם בחצרות הטיולים במתקני הכליאה השונים, וזאת כבר במהלך השנה הקרובה. פעולה זו עתידה להרים תרומה משמעותית לשיפור שגרת הפנאי של האסירים, ויתרונה הגדול נעוץ בכך שאין היא מחייבת ביצוע פעולות בינוי בתוככי התאים.

ב. הקצאת סכום של שישה מיליון שקלים לשדרוג שלושה מכלולי ביקורים במתקני כליאה במחוז דרום, במחוז מרכז ובמחוז צפון.

ג. מתן מענה דיפרנציאלי לעומסי החום במרחב הציבורי במספר מתקני כליאה, בהם מזג האוויר הוא קיצוני, וזאת באמצעות התקנת מאווררים, מערכות מתזים, מצננים, צביעת גגות והתקנת רפרפות.

ד. שיפוצים ושיפור תנאי המחיה באגפים ובתאים – כפי שפורט בהודעת המדינה מיום 29.3.18, נהג שירות בתי הסוהר לשפץ מדי שנה כ-5 אגפים במתקני הכליאה השונים. תהליך השיפוץ כלל פינוי אסירים ותכנית הצפפה, כך שיתאפשר לשפץ את האגף בעודו ריק מאסירים. במסגרת השיפוצים האמורים, שירות בתי הסוהר מטפל ומשדרג את המרכיבים הבאים: החלפת תשתיות מים, חשמל וביוב; שיפוץ תאי השירותים והמקלחות; החלפת דלתות וחלונות; צביעת התאים; החלפת תאורה; הצטיידות ברכש חדש, לרבות: מיטות, ארונות, מדפים, שולחן, כסאות ועוד.

כעת, נבקש לעדכן, כי במסגרת התכנית השנתית ליישום ה"פעימה הראשונה" של פסק הדין עד חודש אפריל 2019, יבוצע שיפוץ כאמור, אולם מספר האגפים הניתנים לשיפוץ יפחת השנה לכ-2-3 בלבד. לאחר יישום פסק הדין, והחל מחודש אפריל 2019, לא יוותרו אגפים ריקים כך שמלאכת השיפוצים תתמקד במרכיבים הבאים: צביעת תאים; החלפת תאורה ותיקוני חשמל; הצטיידות חדשה (מיטות, ארונות, מדפים, כסאות, מזרנים ועוד); תיקונים ושיפורים הכרחיים במקלחות ושירותים.

ה. שירות בתי הסוהר מצוי במשא ומתן מול חברת הדברה מקצועית חיצונית למתן מענה מיטבי וחדשני בהתמודדות עם מזיקים, ככל שאלו קיימים במתקני הכליאה השונים.

13. עוד נשוב ונזכיר, כי הוחלט לקדם תכנית לשיפור איכות המזון לעצורים בהיקף תקציב שנתי של למעלה מ-10 מיליון ש"ח, תוך צמצום הספקת בשר מעובד עד למינימום ההכרחי. בעניין דומה, יוער כי במהלך שנת 2017 הוקמו מטבחים חדשים בבית סוהר "עופר" ובבית סוהר "שיטה" בתקציב כולל של 20 מיליון ₪, לצד רכש של ציוד חדש למטבחים בהיקף של 3.8 מיליון ₪. כמו-כן, מועסקת דיאטנית במשרה מלאה לבחינת תפריטים והתאמת המזון לאסירים.

14. בנוסף, יצוין כי בעת הנוכחית נבנית מרפאת מומחים לטובת שיפור המענה הרפואי לאסירים במחוז מרכז. במסגרת זו, צפוי שיפור ניכר בשירות הרפואי שניתן לאסירים, לרבות הקמת מרכז דימות, שיפור תהליך האבחון, הגדלת הזמינות וקיצור בזמני המתנה ונסיעות לבתי חולים (במאמר מוסגר נוסף כי במחוז דרום וצפון הוקמו בשנה החולפת מרפאות מומחים לשירות אסירי צפון ודרום).

אפשרות הרחבת השימוש באגפי האוהלים

15. במסגרת הודעתה המעדכנת מיום 29.3.18, עמדה המדינה על ההחלטה להקים 7 אגפי אוהלים חדשים וזמניים בבתי הסוהר "קציעות" ו"מגידו", כאשר שישה מתוכם בבית סוהר קציעות" ואחד בבית סוהר "מגידו".

עוד הובהר כי אגפים אלו עתידים ליתן מענה לכ-600 מקומות כליאה שנמצאו חסרים עבור אוכלוסיית האסירים הביטחוניים; תוך שצוין כי אגפים אלה יופעלו באופן זמני, ועד שתושלם התוכנית המקורית שאושרה בממשלה ביום 25.2.18, כדי ליתן את המענה הנאות לפעימה הראשונה בלוח זמנים קצר.

16. באשר לאפשרות הרחבת השימוש באגפי אוהלים, בין אם באמצעות הקמת אגפים נוספים ובין אם באמצעות שימוש בהם למימוש ה"פעימה השניה" של פסק הדין, נבקש להתייחס כדלקמן.

17. תחילה, יובהר, כי הקמת אגפי אוהלים חדשים מחייבת איתור של עתודות קרקע פנויות, המצויות בהכרח בין חומות בתי הסוהר המדוברים (שהינם בתי סוהר ברמת אבטחה מרבית), וזאת על מנת לעמוד בסטנדרטים הנדרשים בתחום האבטחה והביטחון. בחינת המקומות הפנויים מלמדת על כך, שאין עוד עתודות קרקע "בין החומות" שיאפשרו את הקמת האגפים החדשים, מלבד אותם 7 אגפים חדשים. כל זאת, גם בהינתן הצורך להותיר שטחים שישמשו להקמתם והצבתם של 5 אגפי הבטון שייבנו כמפורט בהודעה המעדכנת של המדינה מיום 29.3.18.

ככל שיתקיים דיון המשך בפני בית המשפט הנכבד, ולצורך המחשת העניין, המשיבים יציגו במעמד הדיון צילום אווירי של בית הסוהר "קציעות", ועליו סימון עתודות הקרקע הפנויות עליהן יוקמו אגפי האוהלים.

18. אשר לאפשרות להשתמש באגפי האוהלים במסגרת מימוש ה"פעילה השנייה" של פסק הדין, נציין כי המדינה תבקש – כפי שיפורט מיד – לאפשר לה להגיש הודעת עדכון סדורה ומפורטת במועד מאוחר יותר.

בצד זאת, ניתן לציין כבר עתה כי שטחו של כל אחד מן האוהלים שיוקם הוא כ-50 מ"ר, תוך שמתקני השירותים והמקלחות מצויים במבנים חיצוניים נפרדים. יוצא, אם כן, כי שימוש באוהלים לצורך מימוש ה"פעילה הראשונה", מאפשר לאכלס באוהלים אלו כ-16 אסירים, כך שלכל אסיר מוקצה שטח העולה על 3 מ"ר כדרישת פסק הדין.

לעומת זאת, שימוש באוהלים לצורך מימוש ה"פעילה השנייה" יקטין בכ-1/3 את מספר האסירים בכל אוהל שחלופה זו מסייעת להם, ויעמידה על 11 אסירים בלבד (50/4.5=11.11). במצב דברים זה, לא תוכל המדינה ליתן מענה מהיר לכלל האסירים מושא ה"פעילה הראשונה", כמפורט בהרחבה במסגרת הודעת העדכון מיום 29.3.18.

יישום הפעילה השנייה

19. כפי שהובהר במהלך הדיון, מענה להערות בית המשפט הנכבד ביחס ללוחות הזמנים למימוש ה"פעילה השנייה" של פסק הדין מחייב ביצוע עבודת מטה משמעותית ביותר, שלא ניתן היה להשלימה במהלך פרק הזמן שחלף מאז הדיון ביום 15.5.18.

20. במצב דברים זה, ובהמשך להודעת המדינה מיום 29.3.18 במסגרתה עמדה על הצעתה בדבר הגשת הודעות עדכון עתיות, תבקש המדינה להידרש לסוגיה זו במסגרת הודעה נפרדת שתוגש עד ליום 31.7.18.

פרק הזמן המבוקש נדרש, בין היתר, בשים לב למורכבות התכנונית הכרוכה בבחינת הקמת מתקני כליאה בהיקף כה נרחב; כמו-גם בשל ההיקפים התקציביים הכרוכים בהחלטת הממשלה העומדת ביסוד בקשת המדינה להארכת המועד למימוש פסק הדין, ולאפשרות כי ייתכן ויהיה צורך לשוב ולהביא את הסוגיה בפני הממשלה.

כאן, נבקש לשוב ולהדגיש, כי החלטת הממשלה שניצבת במוקד מוציאה מן הכוח אל הפועל מהלך אסטרטגי חסר תקדים בהיקפו ובחשיבותו, היסטורי כמעט, הכולל בניית בתי כלא חדשים ומודרניים, באופן שעתיד לשפר דרמטית את תנאי המחיה במתקני שירות בתי הסוהר.

במקום סיכום

21. טרם חתימה, המדינה תבקש לעדכן ביחס להתקדמות הליכי החקיקה:
- (א) הצעת החוק לתיקון פקודת בתי הסוהר בעניין הרחבת השימוש במנגנון השחרור המנהלי פורסמה ברשומות, כך שניתן כעת להביאה לאישור מליאת הכנסת בקריאה הראשונה.
- (ב) הצעת החוק לתיקון חוק שחרור על תנאי ממאסר (היחידה לשחרור ממאסרים קצרים), התשע"ח-2018, אושרה בוועדת שרים לענייני חקיקה ועל ידי הממשלה; הצעת החוק פורסמה ברשומות; ולאחר מכן אושרה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת בערב יום 4.6.18.
- (ג) ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת המשיכה לדון בהצעת חוק העונשין (נשיאת מאסר בעבודות שירות), התשע"ח-2018, וקיימה דיון נוסף ביום 23.5.18. כעת, נעשים מאמצים ליתן פתרון להיבטים נקודתיים שהתעוררו במהלך הדיון האחרון בוועדה.
22. בהינתן כלל האמור לעיל, ובהמשך להודעת העדכון מיום 29.3.18 ולבקשת המדינה להארכת מועד מימוש פסק הדין מיום 4.3.18, המדינה תבקש מבית המשפט הנכבד להיעתר לבקשתה להארכת המועד מימוש ה"פעימה הראשונה" של פסק הדין, כך שיעמוד על תום חודש אפריל 2019, ולאפשר לה להגיש הודעה נוספת בעניין ה"פעימה השנייה" עד ליום 31.7.18.
23. העובדות המפורטות בתגובה זו, הנוגעות לשירות בתי הסוהר, נתמכות בתצהירו של גונדר אילן מלכא, ראש מטה שירות בתי הסוהר.

היום, כ"ב בסיון, תשע"ח

5 ביוני, 2018

רון רוזנברג, עו"ד
סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

ענר הלמן, עו"ד
מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה